

WEDŁUG TUKIDYDESA

Trzeba przyznać, że *Historia wojny peloponeskiej* Tukidydesa jest arcydziełem. To książka, której nigdy nie przeczytałem do końca, ale bardzo ją cenię. Jest jednym z tych dzieł, które obecnie należy czytać z uwagą.

H. MILLER, *Książki mojego życia*,
przeł. M. FEDYSZAK, Warszawa 2002, s. 172.

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3885

KRZYSZTOF ŁĘCKI

WEDŁUG TUKIDYDESA

Rozważania socjologa literatury
nad *Wojną peloponeską*

Redaktor serii: Socjologia
Tomasz Nawrocki

Recenzent
Arkadiusz Jabłoński

Redakcja: Alina Świeściak
Projekt okładki: Agata Augustynik
Korekta: Anna Tyka

Copyright © 2019 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336

ISBN 978-83-226-3689-3
(wersja drukowana)

ISBN 978-83-226-3690-9
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 20,75. Ark. wyd. 28,5
Papier offset III 90 g
Cena 64,90 zł (w tym VAT)

Druk i oprawa: Volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7–9, 71-063 Szczecin

SPIS TREŚCI

CZEŚĆ I

ROMANS Z TEKSTEM: WOJNA PELOPONESKA, SOCJOLOGIA, LITERATURA / 7

Wprowadzenie / 9

Przedmiot pracy / 19

Esej jako rozprawa / 33

Historia i socjologia / 39

Adresat, akademia, socjologia / 42

Stronniczość, obiektywizm i bezstronność / 50

Wojna peloponeska — pomiędzy przemocą symboliczną a iluminacją / 60

Perspektywa — socjologia literatury / 77

Tukidydes — nasz współczesny / 90

CZEŚĆ II

LEKCJA GRECKA / 99

LEKTURA TUKIDYDESA / 101

Po wojnach perskich / 101

Wstęp, czyli o (pra)początku / 101

Kontury mapy politycznej Hellady po roku 478 p.n.e. / 106

Sparta — rezygnacja czy marginalizacja? / 108

Pauzaniasz i Temistokles — żywoty równoległe / 109

Ateński Związek Morski — podwaliny imperium / 115

Ateny i Sparta, „dwa na słońcach swych przeciwne — Bogi” / 117

Ateny vs. Sparta: charakter i mentalność / 119

Małe potyczki na drodze do małej wojny peloponeskiej (pierwszej)

— od Tazos po Itome / 121

Pierwsza wojna peloponeska / 123

Prowizoryczny pokój / 127

Bunt Samos / 128

Przedwojnie / 129

„Pełzająca wojna” — Epidamnos / 129

„Pełzająca wojna” — Potidaja / 140

Wojenna przygrywka — Teby vs. Plateje / 147

Wojna archidamijska / 148

Spartanie w Attyce, Ateńczycy na Peloponezie / 148

Demokracja według Peryklesa / 149

Zaraza — studium przypadku / 154	
Oblężenia i kapitulacje / 161	
Przypadek Potidai / 161	
Przypadek Platejów / 162	
Przypadek Mityleny / 166	
Korkira — wojna domowa i rewolucja / 177	
Sycylia i Melos — po raz pierwszy / 186	
Pilos — zwycięska gra przypadków / 187	
Sycylijski pokój i Megara — gra nieporozumień / 198	
Delion — klęska Aten / 204	
Rajd Brazydasa / 206	
Chybotliwy rozejm i secesje / 214	
Amfipolis — klęska Aten w drodze do pokoju / 218	
Czas pokoju Nikiasza / 221	
Kruchy, zbrojny i bitewny / 223	
Melos — dialog czy dyktat? / 235	
Wyprawa sycylijska / 242	
Preludium, czyli zamiar / 242	
„Za” (Alkibiades) i „przeciw” (Nikiasz) wyprawie / 243	
Sprawa Alkibiadesa / 250	
Sycylijska ekspedycja — prolog / 251	
Spory w Syrakuzach / 252	
Sycylijskie obietnice i realia / 256	
Trzy strategie: Nikiasz, Alkibiades, Lamachos / 258	
Strategia Nikiasza / 258	
Strategia Alkibiadesa / 259	
Strategia Lamachosa / 259	
Sposób na Alkibiadesa, czyli sąd / 260	
Sposób Alkibiadesa — zdrada i gra / 261	
Ateńczycy — od porażek do klęski / 269	
Zagłada ateńskiej armii / 277	
Krajobraz po klęsce / 279	
Problem Aten — secesje / 279	
Meandry secesji — przypadek Chios / 280	
Trzeci gracz: Persja — traktaty i rewizje / 283	
Wolty Alkibiadesa, czyli teoria równowagi sił / 284	
Chioci — ciąg dalszy / 288	
Ateńczycy, Alkibiades, Tyssafernes / 289	
Trzeci traktat perski / 289	
Ustrój polityczny Aten — gry, spory i zbrodnie / 290	
Samos — bastion demokracji / 294	
Tyssafernes i Peloponezyjczycy / 298	
Samos i Ateny — konflikt w rodzinie? / 299	
Polityka „jak zwykle” — ostatnie strony <i>Wojny peloponeskiej</i> Tukidydesa / 304	
Po TUKIDYDESIE / 305	
Wojna peloponeska po <i>Wojnie peloponeskiej</i> / 305	
„Powojnie” / 306	
ZAMIAST PODSUMOWANIA / 309	
BIBLIOGRAFIA / 319	

ACCORDING TO THUCYDIDES
REFLECTIONS OF A SOCIOLOGIST OF LITERATURE
ON *HISTORY OF THE PELOPONNESIAN WAR*

SUMMARY

The presented work is an attempt to look at Thucydides's *History of the Peloponnesian War* from a very special point of view — from the perspective of a sociologist of literature. Such a monograph can be imagined in several ways. In the variant proposed here, it tries to be, on the one hand, a sociological (not military, but indeed a sociological) reconstruction of a model of the internally and externally conflicted world of Greek polis, just as it is presented along with its problems by the Athenian historian, and on the other hand, a very personal study of the reading of Thucydides' work. The combination of both tasks compels the author to create an amalgam of an analysis, interpretation, quasi-guide to the *History of the Peloponnesian War* and essay (but in an academic, non-literary sense). The author also intends this work to indicate the contexts in which Thucydides's work can be interpreted in a broader way since for the sociologist of literature it is a bit different than from that of a historian, political scientist, political philosopher or specialist in the theory of international political relations.

D'APRÈS THUCYDIDE
(CONSIDÉRATIONS D'UN SOCIOLOGUE DE LA LITTÉRATURE
SUR « LA GUERRE DU PÉLOPONNÈSE »)

RÉSUMÉ

Cet ouvrage est une tentative d'examiner « La Guerre du Péloponnèse » de Thucydide d'un point de vue particulier, à savoir celui d'un sociologue de la littérature. Une telle monographie peut être conçue de nombreuses manières. Dans la variante proposée ici, elle essaie d'être à la fois une reconstruction sociologique (non militaire, mais justement — sociologique) du modèle du monde des polis grecques en conflit interne et externe, tel quel le présente l'historien athénien et en même temps, une étude très personnelle de l'œuvre de Thucydide. La combinaison de ces deux défis a imposé la forme de l'ouvrage — nous obtenons un subtil mélange d'analyse, d'interprétation, d'un quasi-guide sur « La guerre du Péloponnèse » et d'un essai (toutefois au sens académique et non littéraire). L'auteur souhaite également montrer par cet ouvrage les contextes qui conduiraient à une interprétation plus riche du travail de Thucydide — pour un sociologue de la littérature ceux-ci diffèrent légèrement des contextes proposés par un historien, un politologue, un philosophe de la politique ou encore par un spécialiste de la théorie des relations politiques internationales.